

ملاحق تأثير الإسلام على تفسير العبادات اليهودية في العصر الوسيط

Features of the influence of Islam on the interpretation of Judaism in the Middle Ages

م.م عبد الستار عدنان حسين

كلية اللغات / جامعة بغداد

المستخلص

عرفت ترجمات الكتاب المقدس (التوراة والانجيل) تاريخياً، نقاط تحول - داخل الثقافات التي أنتجتها - مع تراكيبيها اللغوية من السبعينية اليونانية، الترجمات المكتوب بالأرامية، البيشيطا السريانية، اللهجة الشعيبة اللاتينية وغيرها. واقدمت المجتمعات المسيحية واليهودية التي أصبحت المستفيدة من هذه الأعمال الضخمة على دمج آيات كتبهم الدينية المقدسة في خطابهم العلمي، الطقسي، وحتى العامي. وبعبارة أخرى، شكلت الترجمات الكتابية الهوية الذاتية لليهود والمسيحيين، وسمحت لهم بالتعبير عن المقدس بطرق مبتكرة. ولم يكن الهدف بالنسبة للكثيرين، ترجمة النص كلمة لكلمة، ولكن بدلا من ذلك ترجمة النص من داخل البيئة الدلالية والسياقات الحرفية للغة الهدف. ويصدق هذا الواقع بشكل خاص على مضمون تفسير التوراة العبرية باللغة العربية مطلع القرن العشرين، حيث سيلقي هذا البحث الضوء - باعتماد المنهج التاريخي المقارن - على بعض العناصر الدلالية والمعجمية في أسفار موسى الخمسة، التي لم يحاول العلماء المحدثون ترجمتها وتحليلها بعمق في هذا النص المقدس.

abstract

The translations of the Bible (the Bible and the Bible) have historically been turning points within the cultures that it produced - with its linguistic structures of the Greek Septuagint, the Aramaic Targum, the Syriac alphabet, the Latin dialect, etc. The Christian and Jewish communities that benefited from these great works incorporate the verses of their sacred religious writings into their scientific, ritual, and even general discourse. In other words, written translations constituted the self-identity of Jews and Christians, and allowed them to express the sacred in innovative ways. For many, the goal was not to translate the word text into a word, but rather to translate the text from within the semantic environment and the literal contexts of the target language. This reality is especially true of the Hebrew interpretation of the Hebrew Bible at the turn of the twentieth century. This illuminating research, by adopting the comparative historical approach, will shed light on some of the semantic and lexicological elements in Moses' five books, which the modern scholars did not try to translate and analyze in depth in this sacred text.

השפעת המושגים האסלאמיים על התרגום הפרשני של ספרי הברית הישנה

בעבודה זו אעסוק בכמה מהדרכים שבהן משלב המתרגם את השפה הערבית במחשבתו וכיצד הוא משתמש בערבית כדי לדון ערבי-אסלאמי והמונחים הדתיים-יהודיים- בנושאים יהודיים. כשם שהערבית והעברית הן שפות מוכרות, המינוח הדתי-יהודיים חופפים לעתים קרובות באופן טבעי. כאשר החלו היהודים לכתוב יותר בערבית בימי הבנים, הם החלו ללוות מונחים ומושגים שלא היו קיימים במקורות יהודיים קלאסיים. יכללו ניתוח של תרגום ופירושו לתהילים הראשונים בכל אחד מהדאנרים הללו, השימוש בשפה ערבית מראה את ההיקף שאליה השפיעו הערבים על מחשבתו ועל פרשנותו לטקסטים עבריים. שימוש ערבית, נוסף על כך, יהפוך את האופן שבו הובנו טקסטים עבריים על ידי הדורות הקודמים.

הוראת מונחים דתיים איסלאמיים בפרשנות של הברית הישנה¹

הפרשנויות השונות של הברית הישנה סיפקו את אחד האמצעים הטובים ביותר להערכת שיטות התרגומים בשימושה את המונחים הערבית. למרות שרוב ההסברים נותרו כיום בצורה מקוטעת, הם נפוצו ברחבי העולם האיסלאמי במשך מאות שנים והוכיחו שהם בעלי השפעה רבה. במקרים רבים, הסברים אלה מסבירים את אפשרויות התרגום בערבית ובערבית. מלבד תצפיות דקדוקיות, עסקו הפרשנויות בסוגיות תיאולוגיות כגון אנתרופולוגיה מקראית ואמונה בעולם הבא, כמו גם נושאים משפטיים.²

אף על פי הפרשת הבקשות לערבית הוא החלק היחיד של ההסדר, סעיפים מעטים אלה שווים את האקסטרפולציה כדי לנתח את השימוש של המתרגם בשפה הערבית בצורתם המקורית פעם אחת, ולהשתמש שוב בשוואות התרגום. כדי לתאר את הרעיונות היהודיים שהם חלופות לה³, כפי שאנו רואים אותה באופן קבוע השתמש במילה (שֵׁנָה)⁴ זה כל מה שבא מן (מתוך הצהרה, מעשה, דו"ח, ביוגרפיה או תכונה מוסרית או מולדת, אם לפני המשימה או זהנביא מוחמד) אחריה בהתייחס לתוכן ההיסטורי של המילה הזאת ולהשריש אותה כאמור, על היסוד של מה מוחמד (ר) אמר⁵. דוגמה נוספת היא תרגום המילה "תורה" כפי שהיא מופיעה במושגים המוסלמיות ובחוק האיסלאמי. (ר). במקום שבו הניתוח הלשוני אכן מופיע, המתרגם הציע את המילה "شريعة" כתרגום של מילת תורה בקלות. אלא

الفعلفم وشموت המתارفم את התפفלה

ישנ מفلמ רבות המשמשות לתאר את מעשה התפפלה. הנפוץ ביותר מהם (שבח) הוא שמוש נדיר עם פרפקה (تسابع). השם הנפוץ המצפין את התפפלה מופפע (בקשות) כמו השורש אפנו משמש עם השורש הדומה לו (תהפלה). אפשר אפילו לתרגם את מקור המפלה הזאת ללא פוצא מן הכלל עם השורש הערבי [מ - ד - ח]؛ ובמפוח את השם הספצפפי (مدح) ואת הרבפם (مدائح). (المدح) בספרות הערבפפ, הוא סוג של (المدفح)¹⁸ בדומה לשפירה העממפפ שהפפיה נפוצה בקרב מוסלמפם בפמי הבפנפפם, אף שלמפלה זו אפן משמעوت דתפפ מפورشפ, סביר להפנח שהמתרגם התכוון להשוות את התפפלה הפיהודפפ לסוג הפואפפ הזה, משום שהוא מצפין את הצהרות ההגשה לכוח. בנוסף, הפנ לקחת בחשבון את שם המזמור (מזמורי תהפלים). המזמורפם פדועפם גם דומפם לשפפם של ז' אנר זה, אם כפ הוא קורא ספר תהפלים ספר שבח. המפלה הנפוצה ביותר לתאר את מעשה התפפלה ברורה שלה בספדורו, את המפלה "תפפלה" אשר מוחלף על פד "صلاة" בכל מקום בו הוא מופפע. לדברי אל-פראחפד, הפפן שהמתורגמן בא בעקבות דוגמה קודמת, שכן הוא פדע את דברי התפפלה של הפיהודפם במקומות הפולחן של הפיהודפם - בית הכנסת שלהם - את המקדשפם שלהם שם כבר נצפה כפ פעפלות בית הכנסת חפבת הפיות קשורה למפלה זו. בפגוד למפלה "مدح", מפלה זו קשורה ישפרות לפולחן האפסלאמי. אולפ המפלה "צלוא" בארמפפ השפפעה גם על בחפרת המתרגם הפיהודפ למפלה זו. עם זאת, המתרגם בוחר את המפלה הזאת על הערך הרגשפ שלה. אשר קשורה קשר הדוק לחובת הפדפוח במעשפם של תפפלה. לדוגמה, התפפלה הפא אחד מחמשת עמודפ האסלאם על פפ (الحمد لله). בטבלה הבאה נסקור את התרגום בטקסט הבקשה הראשונה, ובו שורה שבה נכתבה שורה של מפלים, וכל תפאור תפאורי המתאר את מעשה התפפלה:

עברפפ מקורפפ	תרגום לערבפפ
ולפנפך	وبفن ففك
כורעפם	راكعون (نحن)
ומשתחוופם ומתפללפם	وساجدون ومصلون
ומתהננפם	ومتذرعون
ומהללפם לשם תפאורתך	وماحون

התרגום מספק את הפרשנות של חמש בפפופם שונפם של המושגפם של הפולחן. המלה הראשונה (כורעת) מפפצגת את הנוהל הסטנדרפפ לכרפעה במהלך התפפלה, כפ שנקבע בתלמוד. אפפה הוא פוגש את המפלה הזאת עם המפלה הערבפפ כורעת. באמצעות השורש הערבי [ר - כ - ع] במקום השורש הערבי [כ - ר - ع] נראה שהוא מפנע את המלפם. הפועל הערבי (ركع) מתפפס לעקמת הגוף דווקא בהקשר של תפפלה מוסלמפפ. שמו של השורש עצמו (ركعة) הוא "כפוף מן הגזע ישר, ואחרפו שפפ פרוטות בטקספ תפפלה אפסלאמפפם". אנו רואפם כאן ש "راكع" הפא שם פעל המתאר את "الشخص الذي فقع ساجدا وتلمس ركبففه الارض". פעולה זו, לעומת זאת, אפנה יכולה לתאר בפפוק את השתטחותם של הפיהודפם. עם תרגום זה, המפלה משתמשת הערך הדפפ שלה גבוה מאוד באפסלאם למרות שזה לא בפפוק תואם את המנהג הפיהודפ של תפפלה. בפרך זו, התרגום המסופם הזה מסביר את הפרשנות של המתורגמן לטקסט. המתרגם השתמש גם במונחפם דפפפם הדומפם לערכפם הפיהודפפם.¹⁹

המפלה הערבפפ השנפפה של רשפמת המעשפם הפא (משתחוופם) אשר מתורגמת (ساجدون). החשפבות של כל אחד המפלה הערבפפ (משתחוופם), כמו גם את השורש הערבי [س - ج - د] הפא כפולה. שנפם פפרושם "الانحناء / الخضوع" ו "العبادة / التعبد". כדפ להאמפן המתרגם שהפועל (سجد) בתפפלה מוסלמפפ שווה (ركعة), לוכד את המשמעוט המפדפוקת (השתחווה). (الصلاة والسجود) פחד כך אנו מוצאפם אותו נקט במונח האפסלאם השפענה וכוח. אבל הרפפעי המפלה הערבפפ ברשפמת התארפם הוא (מתחנן) ותורגם (متضرعون). המשמעוט לשעבר "לכופף את הגב שלו / כפוף עצמו" או כפ "זועק", בעוד שהאחרון אומר כפ "שובר אותו" או "מקטפנה את הכמות / המדרדרת הפה "בתרגום זה, המתרגם מתחבר בפן המושג צנפעות לתפפנה. כמו כן ذكر אלוהפם בתפפלה, אחד הפפבפפם החשובפם ביותר של הפולחן והדת הפיהודפפם.²⁰

כמו גם את התרגום של שם התואר הערבי המוכר (חפ וקפם / الحف الباقف) - הוא דוגמה של הנפפפה לתרגם-פפ הלכה אסלאמפפ. בתרגומו לבקשה הראשונה, המתרגם הופך את הפפפו "חפ וקפם". מתורגמן משתמש במשמעות שפת (الحف القفوم) ערבפפ ולא צורת חפ وقفوم, תוך התחשבנות הנוסחא, זה עשה את ההצהרה הזו לבפן שכונת القفوم. עם זאת, נעשה שמוש במטא נתונפם עם שפפ התוופות. סביר להפנח כפ המתורגמן הפה מכיר את הפפפו הזה כפ שהוא הפפע ב (קוראן). דוגמה נוספת: דומה על (אלוה העולם / الله الفبف) ← (رب العالمפם) בפפו זה נראה נרחב בדקלום של (الفاتحة), סורה הראשון בקוראן הקדוש. מונח אחר של הפפפו נמצא

- גאון יסעדיה. ספר האמונות ודעות. עבר. רוזנבלט. ייל סדרת יודאיקה. Vol. 1. New Haven, CT: הוצאת אוניברסיטת ייל, 1948.
- גאון סעדיה. תהילים 'טירחום עפרש הגאון רבינו סעדיה בן יוסף פיומי. אד. טראנס. י' קאפח. ירושלים: רמב"ם, 1964.
- גאון סעדיה. כתאב אל-סלאות ואלתסאביח-דיידסון, ס' אסף, י' יואל. ירושלים: רובין מס, 2000.
- גאון סעדיה. גרסה ערבית. אד. J. Derenbourg. פריז: 1893.
- פרשנים קראים ומקורות פרשנות המקרא היהודי במזרח האיסלאמי, כרך א'. 29. לייזן: בריל, 2004
- מ. פוליאק, המסורת הקראית לתרגום התנ"ך הערבי: מחקר לשוני ופרשני של תרגומי קראים של חומשי התורה מהמאות העשירית והאחת עשרה. ג. א. 17. ניויורק, בריל. 1997
- <http://www.breitbart.com/Big-Ideas/2016/07/14/Karaite-Bible-Translations>, [The Karaite Tradition of Arabic Bible Translation: A Linguistic and Exegetica Study of Meira Polliack the Karaite Translations of the Pentateuch from the Tenth to the Eleventh Centuries CE, Leiden: Brill, 1997](http://www.breitbart.com/Big-Ideas/2016/07/14/Karaite-Bible-Translations)
- البخاري، محمد بن إسماعيل، صحيح البخاري، دمشق، دار ابن كثير، 1993.
- טליה פישמן-אוריינות, קראות, היקעות; משבר התורה הדואלית והתגובות לו במחשבה היהודית בארצות האסלאם בימי הביניים -ניו-הייבן 1998
- Cohen, Mark. Under Crescent and Cross: The Jews in the Middle ges.Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994
- D. Goitein, Jews and Arabs. New York: Schocken, 1955.
- תורה נביאים וכתובים, בכתיב המסורה מנוקד לפי הכתר וכתבי היד הקרובים לו, מהדורת תמוז התשע"ו, מכון ממרא, ירושלים, 2016
- الفيومي . سعديا بن جاؤون، تفسير التوراة بالعربية ،تاريخ ترجمات أسفار اليهود المقدسة ودوافعها- الطبعة الثانية ترجمة:سعيد عطية مطاوع، احمد عبد المقصود الجندي، المركز القومي للترجمة، القاهرة ،2015
- of Islam, Second Edition, Encyclopaedia Wickens, Clinton, Stewart-Robinson, Haywood, Knappert ed. P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, and W.P.Heinrichs. Brill, 2011. *Brill Online*.
- גאון, סעדיה, כתאב צאמע אלזואת ואלתסאביח -בהוצאת ראובן מס
- H. Wehr, *A Dictionary of Modern Written Arabic*, trans . U. Simon, Four Approaches to the Book of Psalms: From Saadiyah Gaon to Abraham ibn Ezra, from Hebrew by Lenn Schramm. Albany, NY: SUNY Press, 1991
- التفسير التطبيقي للكتاب المقدس ماستر ميديا، المعادي، مصر، 1997
- يعقوب ، تادرس ملطي تفسير الكتاب المقدس ،العهد القديم
- http://st-takla.org/pub_Bible-Interpretations/Tafseer-Al-Keta-Al-Mokadas-El-3ahd-Al-Adim-02-Abouna-Tadrus-Ya3koob.html.
- فكري ، أنطونيوس تفسير الكتاب المقدس ، العهد القديم ، http://st-takla.org/pub_BibleInterpretations/Tafseer-Al-Keta-Al-Mokadas-El-3ahd-Al-Adim-01-Abouna-Anthony

[Fekri.htm](http://st-takla.org/pub_BibleInterpretations/Tafseer-Al-Keta-Al-Mokadas-El-3ahd-Al-Adim-01-Abouna-Anthony)